

Museum: A Culture of Copies – Presentasjon av et forskningsprosjekt

Janne Werner Olsrud

Universitetet i Oslo
j.w.olsrud@ikos.uio.no

Museumsansatte og foreninger har reagert med entusiasme på de nye 3D-printerne. Når de nå har blitt tilgjengelige for et allmenntilgjengelig marked stiller produsentene opp på der museumsfolk møtes, og på foreningenes hjemmesider kan man finne artikler om og anvisninger for bruk av 3D-printing i museene. Paradokset er åpenbart: Museer som blir beskrevet som oppbevarings- og visningssteder for virkelige, autentiske, materielle objekter, omfavner nå nye kopieringsteknologier. Utgangspunktet for forskningsprosjektet *Museum: A Culture of Copies* er at dette paradokset bare er tilsynelatende. For hva om kopiering er en grunnforutsetning for det museer gjør? Hva om nye kopieringsteknologier og -praksiser har vært en drivkraft for endring og utvikling av museer fra deres tidlige historie? Med dette perspektivet vil vi studere digitaliseringsprosjekter i museer, og en lang rekke andre praksiser fra 1700-tallet frem til i dag.

Museum: A Culture of Copies er et tverrfaglig humanistisk forskningsprosjekt. Prosjektet har til hensikt å undersøke sentrale problemstillinger i den samtidige museologiske diskursen som: Hvordan vil digitale representasjoner endre museets plass og rolle i samfunnet, samlingenes og

objektens status, samt publikums rolle og arbeidet som utføres av de ansatte ved museene? Hvordan kan de nye reproduksjonsteknologiene bidra til å stille nye og interessante spørsmål om museums- og samlingshistorie? Vi mener at kopiering ligger til grunn for et mangfold av museumspraksiser, og at nye kopieringsteknologier og -praksiser er blitt inkorporert og videreutviklet i museene siden deres opprinnelse.

Kopier og kopieringspraksiser kan både være med på å undergrave og å bygge opp samlinger og museer. Tilsynelatende ekte og autentiske objekter eller kunstverk som viser seg å være forfalskninger kan bli problematiske for museene ved at det får økonomiske konsekvenser, eller ved at de mister kredibilitet og omdømme. Men kopier er mer enn forfalskninger, det kan være modeller, digitale kopier og replikaer som gjerne beriker både museumssamlingene og publikums opplevelser på museet. I form av case-studier vil vi studere fenomener som fiskemodeller og utstoppete fugler, gipsavstøpninger, digitale reproduksjoner, antropometriske modeller og samlinger av versjoner av folkemusikk. Ambisjonen er å bruke en lang rekke av historiske case-studier til å forbedre forståelsen av dagens

digitaliseringspraksiser, og tilby en ny inn- gang til debatt om museer.

Museenes bruk av digitale medier og digital teknologi har initiert diskusjoner som har produsert flere binære motset- ningene som original versus kopi, det mate- rielle versus det immaterielle, det virkelige versus det virtuelle og det autentiske versus det falske. I løpet av de siste årene har disse motsetningene blitt kritisk gransket, og mye av det som tidligere ble tatt for gitt om museene, samlingene og de museale prakti- sene blir nå analysert og diskutert. Eksempler på dette er Ross Parrys bok *Recoding the Museum: Digital Heritage and the Technologies of Change* (2007) eller Fiona Camerons og Sarah Kenderdines *Theorizing Digital Cultural Heritage: A Critical Discourse* (2007). Disse debattene er sentrale for vår forståelse av museene, deres samlinger og enkeltobjekter. I tillegg har *The Culture of the Copy* av Hillel Schwartz (1996) og *In Praise of Copying* av Marcus Boon (2010) vært inspirerende bøker når det kommer til vår forståelse av hvor gjennomgripende kopieringsprakti- sene er i moderne samfunn.

En sentral målsetning for prosjektet er å utvikle nye teorier om kopier og deres relasjon til museene, og å utarbeide nye perspektiver på museums- og samlingshis- torie. For å gjøre dette vil vi benytte en bred definisjon av «kopi» og «kopiering». Kopier, slik vi forstår dem, kan være repli- kaer, visuelle fremstillinger, modeller, reproduksjoner, 3-D modeller, avstøp- ninger og så videre. Kopiering som verb refererer til et bredt spekter av praksiser, og vi ønsker å undersøke og analysere disse. Dette vil kunne bidra til en mer nyansert forståelse av konteksten rundt diskurser om det originale, autentiske og de virkelige objektene på museene. På hvilke måter har kopiering gjort objekter tilstedeværende på museene? Gjennom hvilke museumsprakti-

ser har dette skjedd? Og hvordan har disse blitt inkorporert og videreutviklet som sentrale eller uvesentlige museumsprakti- ser?

Det er flere typer praksiser som utføres ved museet hvor kopiering er et aspekt, men hvor det ikke nødvendigvis reflekteres over at det er en form for kopiering som blir utført. Under presenteres fire slike praksiser hvor kopiering forekommer og objekter blir produsert:

Innsamling og dokumentasjon er en sentral del av museenes funksjon. Inn- samling og dokumentasjon kan inkludere verbale beskrivelser, illustrering, fotografe- ring og lydopptak – alle former for kopie- ring som representerer et originalt objekt som ikke fysisk flyttes til museet, men som representeres der. Denne typen praksis har eksistert side om side med det å innlemme selve objektene i samlingen og presentere dem der.

Utstillingspraksis innebærer å represen- tere verden på utsiden av museet gjennom eksempelvis veggtekster, modeller og repli- kaer, som alt er former for kopiering. Denne typen representasjoner har eksistert sammen med presentasjonen av «de virke- lige objektene».

Pedagogiske praksiser har tette relasjoner til utstillingene, og kan for eksempel dreie som om å bruke de utstilte maleriene, tegningene, gipsfigurer eller andre objekter i undervisning av spesifikke kunst- eller håndverksformer. Da blir objektene brukt som modeller som kopieres for å utvikle ferdigheter, og produktet som produserer er gjerne en kopi av modellen.

Systematiseringspraksiser. Samlinger og museer er steder hvor kunnskap er blitt satt i system, og i sine tidlige former skulle de også fungere som totale kunnskapssystemer – eller mikrokosmos. For å oppnå den målsetningen har ulike former for kopi- ering vært sentrale for å fylle inn og totali-

sere en representasjon av hele den naturlige eller kulturelle verden.

Disse og flere praksiser vil bli undersøkt i våre ulike case-studier i forsøk på å forstå forholdet mellom kopier, kopieringspraksis og museene. Vi påstår at kopien, tegningen, modellen, replikaen og det digitale bildet ofte er det som gjør museet til oppbevarings- og visningssted for det virkelige.

«Faktaboks»

Forskningsprosjektet Museum: A Culture of Copies er finansiert av Norsk Forskningsråd og hadde offisiell oppstart i august 2015. Prosjektet er ledet av professor i museologi Brita Brenna ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk ved Universitetet i Oslo, en ledergruppe som består av Anne Eriksen, samme sted, Olav Hamran ved Norsk Teknisk museum og Hans Dam Christensen ved Det Informationsvidenskabelige Akademi ved Universitetet i København. Øvrige deltakere er to PhD-stipendiater, Joanna Iranowska og Janne Werner Olsrud (som skriver disse linjer på vegne av prosjektet), Liv Emma Thorsen, Anne Folke Henningsen, Owe Ronström, Ole Marius Hylland og Bodil Axelsson.

Prosjektet er tverrfaglig, og inkluderer fagfelt som museologi, kulturhistorie,

kunsthistorie litteraturstudier og kulturpolitikk. Det er sentralt for prosjektet å være praksisnært, tett på museene og de som arbeider der. Vi arrangerer derfor konferansen «Museet som overflødigshorn. Mangfoldige museumspraksiser» ved Teknisk Museum, 24–25 oktober 2016. Hit vil vi invitere de som arbeider i museene til å undersøke og løfte frem hva museene, som forbruker av mange slag kopier, modeller, avbildninger og til og med forfalskinger, tenker om disse forholdene og de praksisene dette inkluderer.

Litteratur

- Boon, Marcus 2010. *In Praise of Copying*. Cambridge, Mass., Harvard University Press.
- Cameron, Fiona and Sarah Kenderdine (red.) 2007. *Theorizing Digital Cultural Heritage: A Critical Discourse*. Cambridge MIT-press.
- Parry, Ross (red.) 2007. *Recoding the Museum: Digital Heritage and the Technologies of Change*. London og New York, Routledge.
- Schwartz, Hillel 1996. *The Culture of the Copy. Striking Likenesses, Unreasonable Facsimiles*. New York, Zone Books.